

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Психолого-педагогічні основи навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку

Допущено до захисту «_____» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПР-62

Косяненко Діана Едуардівна

Науковий керівник:

старший викладач

Чепелюк Антоніна Дмитрівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОСНОВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
1.1 Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку.....	6
1.2 Методи і засоби навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку.....	10
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ОСНОВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	14
2.1 Психолого-педагогічні особливості формування іншомовної комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку	14
2.2 Особливості роботи над мовленням, письмом, читанням дітей молодшого шкільного віку.....	18
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25
ДОДАТКИ.....	28

ВСТУП

Іноземна мова – один з важливих предметів у системі підготовки сучасного молодшого школяра в умовах полікультурного світу.

Метою сучасної школи стає необхідність формування в учнів ставити мету і домагатися її, самостійно добувати і застосовувати знання, складати план своїх дій і самостійно оцінювати їх наслідки, задавати питання, ясно висловлювати свої думки, піклуватися про інших, бути моральною людиною, зберігати і зміцнювати своє здоров'я.

Як відомо, іноземна мова формує комунікативну культуру школяра, сприяє його загальному мовному розвитку, розширенню кругозору та вихованню різноманітних позитивних якостей сучасної людини.

Молодший шкільний вік є оптимальним періодом для активного навчання соціальної поведінки, засвоєнню мовних, комунікативних знань, умінь і навичок, а також їх розуміння і грамотного застосування. Також пізнавальні процеси молодшого школяра переходять на новий рівень розвитку. Діти адаптуються до нового соціального оточення, вчаться взаємодіяти між собою і з дорослими в процесі навчальної діяльності. У цьому віці виникає потреба в отриманні навичок спілкування, вміння встановлювати і підтримувати різні форми взаємовідносин. Стає актуальним наявність комунікативних здібностей, знань, умінь і навичок.

Навчання іноземної мови в початковій школі має виражені особливості в порівнянні з наступними ступенями. У перші роки навчання відбувається інтенсивне накопичення мовних засобів, необхідних для вирішення досить широкого кола комунікативних завдань. Надалі учні будуть реалізовувати ці ж завдання в інших ситуаціях спілкування, у рамках нових тем. Однак первісне нагромадження мовних і мовленнєвих засобів відбувається саме на першому етапі. При цьому істотний вплив на ефективність процесу навчання надає динаміка накопичення мовних засобів, послідовність, обґрунтованість і інтенсивність їх введення.

Тож, тема бакалаврської роботи: «Психолого-педагогічні основи навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку» є **актуальною**.

Аналіз літератури засвідчив, що проблемою психолого-педагогічних основ навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку займалися, як вітчизняні так і зарубіжні вчені, такі як: Басіна А., Бігич О.Б., Бідюк І., Вишневецький О.І., Гусак Л. Є., Захарченко А.О., Кочергіна Л., Максименко С. Д., Роман С. В., Phillips S., Wright A.

Метою даної бакалаврської роботи є вивчення та аналіз психолого-педагогічних основ навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Описати психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку.
2. Розглянути методи і засоби навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку.
3. Проаналізувати психолого-педагогічні особливості формування іншомовної комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку.
4. Проаналізувати особливості роботи над мовленням, письмом, читанням дітей молодшого шкільного віку.

Об'єктом дослідження є особливості навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку, в той час як **предметом роботи** є особливості роботи над мовленням, письмом, читанням дітей молодшого шкільного віку.

Методи дослідження. У дослідженні були використані методи узагальнення, порівняння, теоретичний аналіз та систематизація наукових даних з проблеми, метод спостереження.

Теоретична значущість полягає у систематизації теоретичних передумов вивчення психолого-педагогічних основ навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в розробці лекційних та практичних курсів з англійської мови та методики викладання іноземних мов.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОСНОВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1 Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку

У сучасній періодизації психічного розвитку молодший шкільний вік охоплює період від 6-7 до 9-11 років. Даний період характеризується тим, що відбувається зміна способу і стилю життя: нова соціальна роль – учень, нові вимоги, зміна провідної діяльності – навчальна діяльність. У зв'язку з цим, змінюється і сприйняття молодшого школяра у системі відносин, а також його інтереси і цінності [8, с. 58].

У молодшому шкільному віці активно розвивається мотиваційна сфера, наприклад, мотиви встановлення і збереження позитивних міжособистісних відносин з групою однолітків. Провідними стають пізнавальні потреби: потреба чітко виконати вимоги вчителя, потреба у високій оцінці, у похвалі з боку дорослих, потреба бути кращим учнем у класі, потреба у взаємодії з однолітками [13, с. 128].

Згідно з В. С. Мухіною, у молодшому шкільному віці спостерігається зростаюча тенденція до самовираження і потреби на визнання з боку педагогів, батьків і однокласників (особливо у зв'язку з успіхами в навчальній діяльності). Мотивація розвивається в напрямку усвідомленості, набуває довільного характеру. Навчальна діяльність, як провідна на даному віковому етапі, спонукає формуванню і розвитку відповідальності як риси особистості у дітей. Крім того, вона зазначає, що відповідальність як здатність розуміти відповідність результатів своїх дій необхідним цілям, нормативам, повинна займати найвище положення в ієрархії всіх мотивів школяра [16, с. 21].

Ряд дослідників відзначають обумовленість особливостей самооцінки молодших школярів та рівнів сформованості навчальної діяльності. Так в

учнів з високим рівнем сформованості навчальної діяльності спостерігається відносно стійка, адекватна і рефлексивна самооцінка; низькому рівню сформованості навчальної діяльності відповідає недостатня рефлексивність самооцінки, її велика категоричність і неадекватність [14, с. 32].

Також на даному віковому етапі розвивається самопізнання і особистісна рефлексія як здатність самостійно встановити межі своїх можливостей. Дуже важливо, щоб дитина розуміла свій творчий хист, бачила, що вона може і вміє робити, а особливо, краще за всіх. Здатність робити щось краще за всіх, на думку І. В. Дубровиної, принципово важлива для молодших школярів для розвитку у них почуття власної компетентності, вмілості [18, с. 35].

У молодшому шкільному віці формуються способи вольової регуляції: на першому етапі це вербальна інструкція вчителя, потім, з розвитком самосвідомості, вольовий акт збуджується власними потребами дитини. До закінчення молодшого шкільного віку формуються такі вольові риси характеру, як самостійність, наполегливість, витримка [3, с. 24].

На даному етапі вікового розвитку у дитини розвивається самоконтроль у поведінці, він більш точно і диференційовано усвідомлює норми поведінки вдома, у громадських місцях, проявляє особливу увагу до моральної сторони вчинків, прагне дати вчинку моральну оцінку, норми поведінки перетворюються у внутрішні вимоги до себе. Основним завданням морального виховання у молодшому шкільному віці є розвиток довільного рівня моральної саморегуляції поведінки. Важливим завданням є розвиток моральних аспектів дітей до навчання, на основі яких розвивається працьовитість. Одне з найважливіших завдань – формування у школярів розуміння морального змісту вимог.

Величезне місце в житті молодшого школяра займають почуття як мотиви поведінки. Розвиток емоційної сфери у цей період визначається стриманістю і усвідомленістю в проявах емоцій, підвищенням емоційної стійкості. Дитина вже більш стримано висловлює власні емоції, особливо

негативні, що пов'язано з розрізненням ситуацій, в яких можливо або неможливо проявляти свої почуття, тобто довільність поведінки поступово починає відбиватися на сфері почуттів.

Однак загалом для дітей цього віку характерні чуйність та вразливість. На думку Л. С. Виготського, формування вміння учнів опанувати зовнішнє вираження почуттів є нагальним педагогічним завданням [4, с. 76]. Поряд зі збільшенням довільності емоційного процесу, у цьому віці змістовна сторона емоцій та почуттів зазнає змін. Крім того, розвиваються вищі почуття: інтелектуальні (сумніви, цікавість, здивування, інтелектуальне задоволення), моральні (почуття дружби, співчуття, обов'язку тощо), естетичні.

Вікова норма емоційного життя дитини молодшого шкільного віку – переважаючий бадьорий настрій. Але, згідно з дослідженнями Л.С. Славіної, у деяких школярів у цей період може виявлятися схильність до гострих афективних станів, як через незадоволену потребу в сприятливих стосунках з іншими, так і невідповідність між завищеним рівнем претензій і рівнем власних здібностей за наявності несвідомої невпевненості в собі [11, с. 48].

Значний вплив на формування емоцій у дітей цього віку має навчальна діяльність, розвиваючи стосунки з учителем та колективом однокласників. За словами Г. М. Бреслава, саме емоційне ставлення до вчителя є своєрідним «маяком» в емоційній сфері школяра, а роль вчителя як судді особливо важливе для дитини: емоційне забарвлення, яке виникає як результат оцінювання вчителя посилює або послаблює мотиви навчання, змінює самооцінку та рівень домагань учня початкової школи. І тому байдужість до навчання та, перш за все, до оцінок вчителів у цьому віці можна вважати показником відхилення [15, с. 22].

Наприкінці молодшого шкільного віку настає глибока мотиваційна криза, коли мотивація, пов'язана з бажанням зайняти нову соціальну позицію, закінчилася, а предметні мотиви навчання часто відсутні. Наприклад, результати дослідження І. М. Веренкіної показали, що за період від 8 до 10 років кількість дітей, які хочуть вчитися через інтерес,

зменшується в 5 разів. Ця криза має такі симптоми: негативне ставлення до школи в цілому та необхідність відвідувати школу; відсутність бажання виконувати навчальні завдання; конфлікти з вихователями [15, с. 23].

Навчальна діяльність у цьому віці стає провідною, саме вона визначає розвиток всіх психічних функцій молодшого школяра: пам'яті, уваги, мислення, сприйняття і уяви. При цьому діти не втрачають інтересу до гри, і успішність вирішення поставлених цілей (в нашому випадку – навчання) досягається швидше, якщо різноманіття занять перетинається між собою. Включення процесу навчання іноземної мови в контекст ігрової, пізнавальної та навчальної діяльності дозволить забезпечити домінування внутрішніх, реально діючих ігрових і навчально-пізнавальних мотивів, які в єдності з широкими соціальними мотивами будуть «працювати» і на формування позитивного ставлення молодших школярів до предмета, і на досягнення цілей початкової мовної освіти. Посилення мотиваційної сторони вивчення іноземної мови відбувається також за рахунок оволодіння дітьми ефективними способами і прийомами діяльності та позитивного емоційного впливу на них використовуваних навчальних матеріалів. Як показують спостереження, молодші школярі виявляють великий інтерес до людей з іншою культурою, ці дитячі враження зберігаються на довгий час і також сприяють розвитку внутрішньої мотивації вивчення іноземної мови.

Виділимо психолого-фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, які визначають в свою чергу і специфіку технологій навчання іноземної мови:

- низька концентрація уваги;
- схильність до кінестетичних форм роботи;
- концентрація уваги відбувається тут і зараз;
- розуміння ситуації випереджає розуміння використання англійської мови;
- швидке запам'ятовування супроводжується швидким забуванням;

- механічна пам'ять переважає над логічною пам'яттю;
- відсутність стримуючих факторів при говорінні;
- відсутність боязні робити помилки і готовність роботи над ними

[11, с. 49].

Таким чином, основні новоутворення особистості молодшого школяра: орієнтація на групу однолітків; формування особистісної рефлексії (здатності самостійно встановлювати межі своїх можливостей); формування свідомої та узагальненої самооцінки; усвідомлення і стриманість у прояві почуттів, формуванні вищих почуттів; усвідомлення вольових дій, формування вольових якостей повинні бути враховані під час навчальної діяльності.

1.2 Методи і засоби навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку

Як відомо, мозок людини найбільш активно сприймає та запам'ятовує інформацію та продуктивно працює протягом першої половини життя. Таким чином, у випадку з англійською мовою, як і з величезною кількістю інших дисциплін, надання можливості вивчення англійської якомога раніше є вирішальним. Давно доведено, що чим пізніше дитина починає вивчати іноземну мову, тим складніше йде процес навчання, хоча потрібно зазначити, що цей аргумент потрібно розглядати з точки зору індивідуальних здібностей кожної дитини [17, с. 45].

На початковому етапі успішність навчання та ставлення учнів до будь-якого навчального предмету, насамперед, залежить від того, як і які методи використовує вчитель під час роботи у початкових класах. Дуже часто методи та засоби, які вчителі використовують та які дають результати в середній та старшій школі, не працюють у початковій школі. Це не дивно, адже абсолютно різні речі є найбільш значущими для дітей у цьому віці.

У цьому віці всі діти мають виражену внутрішню потребу у вивченні іноземної мови, у кожного є свій природний інтерес та цікавість до всього нового. Але, як і в інших предметах, рівень знань учнів неоднаковий і саме ставлення школярів до вивчення мови сильно різниться. Прогрес і заключні вміння, бажання говорити англійською мовою залежать не лише від здібностей дітей та особистості вчителя. Визначальним є методика викладання англійської мови в школі. Методика викладання англійської мови в початкових класах повинна базуватися на іграх, активній діяльності, наочних методах та повинна бути зрозумілою дітям. Зауважимо, що методика викладання англійської мови повинна базуватися на комунікативному методі [7, с. 15].

Зауважимо, що комунікативний метод навчання англійської мови в початковій школі передбачає розвиток у дітей читання, письма, сприйняття почутої інформації та говоріння. Матеріали, які надаються вчителем вчать учнів розуміти автентичні тексти, ситуації та аудіо діалоги. Підручники повинні містити кілька структурованих уроків на відповідні, життєво важливі теми, наприклад, про сім'ю, школу, хобі тощо. Важливим є використання завдань в парах або групах, адже учні використовують англійську мову, розмовляючи між собою в процесі підготовки, і звикають до вільного спілкування.

Ще одна ефективна методика – проектна. Учні протягом декількох занять знайомляться з темою, новою лексикою, правилами граматики, дізнаються цікаву інформацію. Для закріплення матеріалу можна запропонувати створити проект, це може бути індивідуальна, парна чи групова робота з подальшим її викладом та обговоренням [22, с. 34]. У процесі таких занять діти розвивають мовні навички та реалізують творчі можливості. Методика проекту передбачає не лише міцне засвоєння навчального матеріалу, але й інтелектуальний та моральний розвиток учнів, їх незалежність, дружелюбність по відношенню до вчителя та один до одного, товариськість та бажання допомагати іншим. Суперництво,

зарозумілість, хамство, авторитаризм, що часто породжується традиційною педагогікою, несумісні з цією технологією. Методика проекту реалізує особистісний підхід до учнів, який вимагає, перш за все, ставлення до учня як до людини з її потребами, можливостями та прагненнями.

Для того, щоб уроки були продуктивними, вчителі повинні зацікавити дітей англійською мовою. Важливо використовувати ігрову техніку викладання англійської мови в початкових класах з урахуванням таких основних особливостей молодших школярів, як рухливість, активність, емоційність та нестабільність уваги. Завдання у формі гри допомагають відволіктись від книг та правил та корисно провести час. При правильному плануванні та використанні гри вони сприяють тому, що іноземна мова сприймається не як складна інформація, яку потрібно вивчити, а як реальний і доступний засіб спілкування дітей [19, с. 87].

Багато вчених зазначають, що немає сенсу проводити час у початковій школі за поясненням граматичних категорій, будь то поняття часу чи порядок слів у реченні, незалежно від того, наскільки візуально це робиться [1, с. 65]. Гра на певну тему може навчити дітей набагато швидше і без особливих зусиль. Тож, у процесі викладання мови для учнів молодшого шкільного віку важливу роль відіграє навчальна гра. Чим більше ігрових предметів і наочності використовує вчитель у класі, чим цікавіше вони, тим активніше і міцніше засвоюється матеріал.

Хоча виконання звичайних завдань звичайно змушує школярів помилитися, участь у іграх змушує їх повністю зайнятися її ходом, особливо якщо є змагальний елемент, і вони впевненіше і вільніше демонструють свою майстерність [24, с. 54].

При такому використанні гри у дітей формуються такі необхідні якості, як [20, с. 145]:

- позитивне ставлення до школи, до навчального предмету;
- вміння і бажання включатися в колективну навчальну роботу;
- вміння слухати один одного

- добровільне бажання розширювати свої можливості;
- розкриття власних творчих здібностей;
- самовираження, самоствердження.

Таким чином, гра на уроках у початковій школі просто необхідна. Адже тільки вона вміє робити важке – легким, доступним, а нудне – цікавим і веселим. Гру на уроці можна використовувати і при поясненні нового матеріалу, і при закріпленні, при відпрацюванні навичок читання, для розвитку мови учнів.

Викладання англійської мови в початкових класах не може проходити без аудіо та відеозаписів. Пісні завдяки їх ритмічності, емоційному тону та частому повторенню фраз допомагають краще запам'ятовувати лексичний матеріал. Перегляд відеороликів та мультфільмів англійською мовою передбачає широкий вибір цікавих текстових та граматичних вправ [23, с. 94].

Школа XXI століття вимагає докорінних змін, які дозволять учням адаптуватися до умов світу, що швидко змінюється. Раннє вивчення іноземної мови є дуже важливим, адже від його успішності залежить успіх в оволодінні предметом на наступних етапах. Крім того, саме на початковому етапі реалізується методична система, покладена в основу навчання іноземної мови.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ОСНОВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1 Психолого-педагогічні особливості формування іншомовної комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку

У сучасних умовах найбільш актуальними в педагогіці і психології є проблеми змісту і якості освіти. У даний час для підвищення якості освіти одним із затребуваних стає компетентний підхід.

У методичній літературі описуються різні види компетентностей, які по-різному взаємодіють одна з одною. Провідною для нашого дослідження є комунікативна компетентність [1, с. 42].

Д. Хаймс визначає комунікативну компетентність як внутрішнє знання ситуаційної доречності мови; як здатності, що дозволяє бути учасником мовної діяльності[2, с. 41].

У той час, І. А. Зимня вважає, що комунікативна компетентність – це оволодіння складними комунікативними навичками і вміннями, формування адекватних умінь в нових соціальних структурах, знання культурних норм і обмежень в спілкуванні, знання звичаїв, традицій, етикету в сфері спілкування, дотримання правил пристойності, вихованість; орієнтація в комунікативних засобах, властивих національному менталітету[10, с. 34].

На думку А. Л. Андрєєва, комунікативна компетентність – це:

— оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності і культурою мовлення;

— здатність учнів вирішувати мовними засобами ті чи інші комунікативні завдання в різних сферах і ситуаціях спілкування;

— сукупність знань, умінь і навичок в області вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття і відображення дійсності в різних ситуаціях спілкування [10, с. 35].

І. А. Гришанова вважає, що саме молодший шкільний вік надзвичайно сприятливий для оволодіння комунікативними навичками та вміннями в силу особливої чуйності дітей до мовних явищ, інтересу до осмислення мовного досвіду, спілкування [4, с. 46].

Як зазначає С. Г. Батирева, комунікативна компетентність молодших школярів розуміється як здатність і готовність молодшого школяра здійснювати міжособистісне і міжкультурне спілкування з оточуючими його індивідами [4, с. 47].

Згідно К. П. Зайцевої, молодший шкільний вік оптимальний період для формування комунікативної компетентності, активного навчання соціальної поведінки, мистецтва спілкування між дітьми різної статі, засвоєння комунікативних, мовленнєвих умінь, способів розрізнення соціальних ситуацій:

1. Зі вступом до школи дитина відкриває для себе нове місце у соціальному просторі людських відносин.

2. У молодших школярів вже досить розвинені рефлексивні здібності.

3. Школа пред'являє до дитини нові вимоги щодо мовного розвитку.

4. У молодшому шкільному віці відбувається перебудова відносин дитини з людьми.

5. Здійснення навчальної діяльності можливе тільки в тому випадку, якщо дитина привчається управляти своїми психічними процесами і поведінкою в цілому.

6. У дітей молодшого шкільного віку складаються передумови формування важливих соціальних якостей.

7. Діти в цьому віці не втратили інтересу до гри і, що найважливіше, гру вони використовують як полігон для відпрацювання навчальних умінь [4, с. 48].

Для дитини гра – це цікава, захоплююча взаємодія з учителем та однолітками, в якій висловлювання певного типу диктуються внутрішніми потребами гри. Звичайно, не кожна гра підходить для цієї мети.

Представимо вимоги до гри як особливого виду дитячої діяльності:

— обов'язкове усвідомлення дітьми результату гри. Таким результатом може стати створення незвичайних комічних чи фантастичних образів за допомогою слів;

— усвідомлення дітьми правил, дотримання яких допоможе досягти цього результату;

— можливість вибору кожною дитиною конкретної дії у грі, що забезпечує індивідуальну активність у колективній формі гри[24, с. 56].

У той час, школяр не повинен забувати, що гра на уроці іноземної мови – це не просто колективна розвага, а головний спосіб досягнення певних цілей навчання на цьому етапі – від найменших мовленнєвих навичок до вміння вести самостійну бесіду.

Представимо вимоги до гри як способу досягнення цілей навчання:

— потрібно точно знати, яку майстерність, вміння тренують у цій грі та чого дитина навчилася під час гри. Якщо в грі дитина лише повторює пісні та вірші, відтворює запам'ятовані діалоги, то вона не набуває нових навичок у грі. А якщо школяр навчився замінювати слова, вибирати потрібне за значенням слово, будувати словосполучення чи текст самостійно або просто фразу, то він здобуває нових навичок;

— гра повинна поставити молодших школярів перед потребою розумових зусиль, навіть якщо вони не значні. Не варто надавати школярам правила гри в строгих формулюваннях; будь-яка схема або візерунок може бути використана [21, с. 147].

Зауважимо, що урок повинен починатися з фонетичної зарядки, оскільки дуже важливо змусити мовний апарат функціонувати в рамках мови, яка вивчається, адже кожна мова має свою артикуляцію, власну

звукову систему. Можна використовувати лічилки, імітаційні пісні, казкові персонажі можуть приходити в гості до дітей та проводити фонетичні вправи, наприклад: *She sells sea-shells on the sea-shore. The shells that she sells are sea-shells, I'm sure.*

Весь клас з учителем повторює цю скоромовку в різному темпі: швидко, повільно, акцентуючи звуки.

На етапі пред'явлення нового матеріалу також можна використовувати ігри. Так, при вивченні теми «Сім'я» в гості до дітей може прийти «Котяча сім'я». Дивлячись на цю «сімейку», школярі разом з вчителем складають казку, дають всім членам сім'ї імена, і нова лексика засвоюється легко і з задоволенням.

Для закріплення і контролю знань також можна використовувати ігри.

Крім того, доцільними вправами будуть озвучування картинок з підручника, дитячих журналів, газет, книг.

Наприклад:

1. *Voice the presented image. Try to guess who's there? Ask questions in English.*

2. *Voice the scene, play out the situation.*

3. *Help these young people to get a job in a circus. Tell them what they can do.*

4. *Arrange the furniture in the room.*

5. *Winnie-the-Pooh and his friends want to visit us. Tell them how they can get there.*

Зауважимо, що вчитель повинно ретельно готуватися до гри, враховуючи особливості темпераменту і характеру кожної дитини. На початку гри учням-лідерам потрібно дати ролі ініціативних і активних персонажів, а сором'язливим дітям пропонуються другорядні ролі. Поступово потрібно підбирати ролі, протилежні індивідуальним особливостям дитини, тобто займатися психокорекцією їхньої поведінки.

З метою знайомства дітей з традиціями країни, що вивчається, розвитку інтересу до іноземної мови, виховання навичок культури потрібно проводити свята англійською мовою.

Велике значення для дітей має заохочення вчителя, але потрібно пам'ятати, що його похвала стимулює дитину лише в тому випадку, коли він розглядає виконане ним завдання як досить важке. Дуже важливо, щоб учитель порівнював успіхи учня не з успіхами його товаришів, а з його колишніми результатами.

Отже, формування комунікативної компетентності – це один з аспектів гармонійного розвитку емоційної та інтелектуальної сфер особистості, безпосередньо пов'язаний з логічним і асоціативно-образним типами мислення. Рішення проблеми комунікативного розвитку дітей шкільного віку в умовах освітньо-педагогічного середовища безпосередньо залежить від глибокого знання і ефективного використання; законів і механізмів розвитку психіки і особистості дитини на кожному ступені онтогенезу, а також специфіки і напрямів сучасної освіти.

2.2 Особливості роботи над мовленням, письмом, читанням дітей молодшого шкільного віку

При підготовці до уроків у початковій школі необхідно передбачити завдання, орієнтовані на різні види сприйняття учнів: зорову опору, озвучування, письмо і говоріння. Особливо важливо таке поєднання при вивченні нового матеріалу [6, с. 13].

Озвучування будь-якого матеріалу завжди присутнє на уроці: або вчитель сам вимовляє (прочитує) нову лексику або граматику, пояснює правило, або користується аудіозаписом. Природно, що кращим є використання на уроках аудіоматеріалів із записом носіїв іноземної мови. Такі матеріали доступні, додаються до кожного навчально-методичного комплексу з іноземної мови, адже мова носія значно відрізняється від

вчительської, діти звикають чути лише один акцент і в результаті зазнають труднощів не тільки при аудіюванні матеріалів, записаних іноземцями, але і при спілкуванні з іншими педагогами. Крім того, потрібно звернути увагу на такий аспект як зорове сприйняття: при спілкуванні з учителем учень не тільки чує мова педагога, а й спостерігає за його артикуляцією, що значно спрощує сприйняття, тоді як в аудіозаписі він позбавлений такої можливості, так як і при розмові по телефону. Таким чином, вдале поєднання різних видів слухового сприйняття при навчанні іноземної мови на початковому етапі буде сприяти зняттю труднощів при спілкуванні дитини на іноземній мові в майбутньому [12, с. 44].

Ведення уроку в початковій школі на іноземній мові, постійне використання фраз класного вжитку, часті повторення різних структур у мові вчителя призводять до поліпшення запам'ятовування, впізнавання знайомих фраз і виразів.

При пред'явленні зорового ряду необхідно користуватися не тільки матеріалами з підручника, а і готувати до кожного уроку наочність (в електронному варіанті або друкованому для презентації на дошці). У сучасних умовах все більшого значення при візуалізації матеріалу набувають засоби ІКТ: інтерактивна дошка, комп'ютер, проектор. Але і в даному випадку важливо враховувати особливості сприйняття молодших школярів. Звичайно, їм подобається все яскраве і помітне, але необхідно пам'ятати, що ми пред'являємо насамперед навчальний матеріал, а не просто набір красивих картинок або слайдів [25, с. 101].

Наступний аспект, на якому хотілося б загострити увагу, це говоріння. Даний вид мовленнєвої діяльності тісно пов'язаний з фонетикою і граматиною. Навчання фонетичного ладу мови, що вивчається – довга й кропітка праця. Добре поставлене вимову впливає не тільки на якість говоріння учнів, а й на рівень його розуміння співрозмовника. При власному невірному проголошенні окремих звуків або слів той, хто говорить не правильно чує, а відповідно і не правильно розпізнає мову співрозмовника.

Навчання фонетичного ладу можна проводити як на новому, так і на знайомому матеріалі; можна відпрацьовувати звук, слово, фразу або використовувати для фонетичної зарядки короткі вірші. Головне, щоб цей вид роботи був цікавий учням. Найбільш ефективна робота від звуку до фрази, тобто при знайомстві з новим або повторенні вже знайомого звуку учні спочатку повторюють звук, потім слово з ним, а вже потім фразу з цим словом і так по наростаючій, наприклад: [w] - why - *Why do you cry?* і т.д.

Дуже корисним видом роботи є звуковий аналіз слова: можна запропонувати молодшим школярам знайти звук і просигналізувати його місце розташування в слові. Тут підійде будь-яка сигналізація: можна плескати, показувати різнокольорові картки. Відпрацьовувати звуки можна і на граматичному матеріалі, краще, коли граматичні структури представлені в коротких віршах, які легко запам'ятовуються, наприклад:

This is my mother,

This is my father,

This is my brother Paul.

This is my aunt

And this is my uncle.

How I love the mall!

Використання віршів дозволяє провести роботу відразу в декількох напрямках: відпрацювати вимову, закріпити або вивчити новий лексичний і граматичний матеріал. Така робота не вимагає великої підготовки вчителя до уроку, але завжди цікава учням і приносить хороші результати.

Важливим є також робота з діалогами на англійській мові. При розучуванні і наступному відтворенні діалогів можна використовувати предмети або картинки, учням дуже цікаво, наприклад, коли в магазині вони можуть не тільки поговорити англійською мовою, але і купити, доторкнутися до покупки. Цей вид роботи дозволяє задіяти і особливості сприйняття кінестетиків, і провідний вид діяльності – гру [9, с. 29].

Ігрові прийоми взагалі повинні бути присутніми на всіх уроках у початковій школі. Це не означає, що на кожен урок придумуються якісь складні костюми та інші атрибути. Часом досить невеликих ігрових прийомів, щоб активізувати роботу на уроці, утримати або привернути увагу учнів. Такими прийомами можуть стати:

«Сніжний ком». Гру можна проводити в двох варіантах. Варіант 1: перша дитина називає слово, другий додає своє слово так, щоб вийшло словосполучення, третій додає ще одне і так поки не вийде пропозиція. При достатньому рівні підготовки гру можна продовжувати до складання тексту. Приклад: *a bear - a brown bear - a brown bear lives - a brown bear lives in the forest*. Варіант 2 сприяє розвитку пам'яті та запам'ятовуванні лексичного матеріалу: дітям пропонується згадає слова по темі. При цьому кожна дитина повинна повторити всі слова, сказані учнями до неї і додати своє. Наприклад: слова по темі «Тварини» *a bear - a bear, a cat, - a bear, a cat, a dog* і т.д.

«Перекладач». Дана гра дає хороший результат при вивченні лексики. Учитель кидає м'яч учневі і вимовляє слово англійською мовою, учень, кидаючи м'яч назад, повинен перекласти це слово на українську мову. Наступним етапом учитель вимовляє слова українською мовою, учні – перекладають англійською. Надалі цю роботу можна розширити до пропозиції.

«Ланцюжок». Передаючи м'яч один одному по ланцюжку, учні повинні назвати слова по темі або задати сусідові справа питання і відповісти на питання сусіда зліва. Список ігор з м'ячем можна продовжувати до нескінченності. Такі ігри не вимагають особливої підготовки, але учні завжди із задоволенням беруть участь в них.

«Вгадай предмет». Служить для активізації або відпрацювання вивченого лексичного матеріалу. Учитель на дошці схематично малює предмет, а учні повинні відгадати якомога раніше, що загадав учитель. Далі гру може вести учень, який першим відгадав слово. Приклад фрагменту

уроку з ігровим елементом для дітей 3-го класу представлено у додатках (Додаток Б).

При навчанні читання можна використовувати ігрові прийоми. Це можуть бути різні шаради по темі тексту, ребуси і т.д. Наприклад: make a sentence from words, make a word from letters і т.д. Усі ці завдання сприяють розвитку уваги і посидючості учнів, а так само дозволяють закріпити звуко-буквений склад слів, порядок слів у реченні, на основі результатів виконання даних завдань можна повторити правила читання або граматики. Приклад фрагменту уроку для дітей 3-го класу представлено у додатках (Додаток А).

Тож, у даному параграфі нами були розглянуті особливості роботи над мовленням, письмом, читанням дітей молодшого шкільного віку.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі було здійснено вивчення та аналіз психолого-педагогічних основ навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку.

Нами були розглянуті психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Даний період характеризується тим, що відбувається зміна способу і стилю життя: нова соціальна роль – учень, нові вимоги, зміна провідної діяльності – навчальна діяльність. У зв'язку з цим, змінюється і сприйняття молодшого школяра у системі відносин, а також його інтереси і цінності.

Нами були проаналізовані методи і засоби навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку. На початковому етапі успішність навчання та ставлення учнів до будь-якого навчального предмету, насамперед, залежить від того, як і які методи використовує вчитель під час роботи у початкових класах. Методика викладання англійської мови в початкових класах повинна базуватися на іграх, активній діяльності, наочних методах та повинна бути зрозумілою дітям. Крім того, вона повинна базуватися на таких методах, як: комунікативний, проектний, ігровий і т.д.

Аналіз теоретичних джерел показав, що формування комунікативної компетентності – це один з аспектів гармонійного розвитку емоційної та інтелектуальної сфер особистості, безпосередньо пов'язаний з логічним і асоціативно-образним типами мислення. Рішення проблеми комунікативного розвитку дітей шкільного віку в умовах освітньо-педагогічного середовища безпосередньо залежить від глибокого знання і ефективного використання; законів і механізмів розвитку психіки і особистості дитини на кожному ступені онтогенезу, а також специфіки і напрямів сучасної освіти.

Нами були проаналізовані особливості роботи над мовленням, письмом, читанням дітей молодшого шкільного віку. Нами було визначено, що гра на певну тему може навчити дітей набагато швидше і без особливих

зусиль. Тож, у процесі викладання мови для учнів молодшого шкільного віку важливу роль відіграє навчальна гра. Чим більше ігрових предметів і наочності використовує вчитель у класі, чим цікавіше вони, тим активніше і міцніше засвоюється матеріал.

Тож, сучасна школа вимагає докорінних змін, які дозволять учням адаптуватися до умов світу, що швидко змінюється. Раннє вивчення іноземної мови та врахування психологічних особливостей молодших школярів є дуже важливим, адже від успішності навчання на першому етапі залежить успіх в оволодінні предметом на наступних етапах.

Я, Косяненко Діана Едуардівна, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «Психолого-педагогічні основи навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі / А. Басіна. – Київ: Шкільний світ, 2007. – 128 с.
2. Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: Навч. посібник./О. Б. Бігич – Київ: Ленвіт, 2006. – С. 39-60.
3. Бідюк І. Психологічні основи навчання іноземної мови в початковій школі /І. Бідюк// Психологічна газета. – 2004.– №20.– С.24-31
4. Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов: Навч. посіб. /О. І. Вишневський– 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: Знання, 2011. – С. 46-59.
5. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – Київ: Просвіта, 2001. – 416с.
6. Гордєєва А.Й.Формування англомовної лексичної компетентності молодших школярів з використанням карт пам'яті /А. Й. Гордєєва, С. Й. Кулик// Іноземні мови. – 2013. Вип. 2(74). – С. 13-19.
7. Гусак Л. Є. Застосування методу асоціативних символів у процесі вивчення англійського лексичного матеріалу / Л. Є. Гусак // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2011. – № 17. – С. 15–19.
8. Забродський М. М. Вікова психологія : Навч. посібник / М. М. Заброцький. – Тернопіль, 2005. – С. 57– 70.
9. Захарченко А.О. Особливості організації навчання англійської мови на ранньому етапі /А. О.Захарченко// Англійська мова у початковій школі. – 2008. – № 1 (38). – С. 28-31.
10. Коваленко О.Я. Формування компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов /О. Я. Коваленко// Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – №3.



11. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної мови /Л. Кочергіна// Рідна школа. – 2005. – №3. – С.48-50
12. Кравчук Л. Побачити кожний успіх: особливості навчання лексики на початковому етапі /Л. Кравчук// Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – №2. – С.43–48.
13. Макаренко Л. Найперше – врахувати психологічні особливості: про викладання німецької мови 6-7 річним дітям /Л. Макаренко// Іноземні мови в навчальних закладах. – 2003. – №1. – С.128-129
14. Максименко С. Д. Індивідуальні особливості мислення дитини / С. Д. Максименко. – Київ: Знання, 2007. – 48 с.
15. Редько В. Молодші школярі... які вони?: Залежність ефективності навчання іноземних мов учнів початкової школи від їхніх вікових особливостей /В. Редько// Іноземні мови в вищих навчальних закладах. – 2003. – №1. – С.22-30.
16. Роговик Л. Психомоторні компоненти навчання. Енергія навчального простору в психомоторних іграх /Л. Роговик// Початкова школа. – 2004. – №7. – С.21-24.
17. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : [навчальний посібник] / С. В. Роман. – Київ: Ленвіт, 2009. – 216 с.
18. Роман С.В.Психологічні основи навчання іноземної мови у початковій школі /С. В. Роман// Іноземні мови. – 2002. – №1. – С.35-38.
19. Стом О. Ю. Навчальні ігри в початковій і середній школі / О. Ю. Стом, С. В. Рудь. – Харків: Вид. група "Основа", 2010. – 127 с.
20. Чумак Н. П. Навчити дітей користуватися мовою із задоволенням / Н. П. Чумак // Іноземні мови в навчальних закладах. – №2. – 2003. – С. 145–149.
21. Andrew Wright. Story telling with children./A. Wright – Oxford: University press, 2009. – 220 p.
22. Foreign Language Teaching in Primary Schools: Issues and Research. – Irish National Teachers' Organisation, Dublin, 2001. – 67 p.

23. Key Data on Teaching Languages at School in Europe, EACEA; Eurydice; Eurostat, 2012. – 170 p.
24. Make your lessons brighter / [упоряд. С. Тулупова, І. Берегова]. – Київ: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
25. Sarah Phillips. Drama with children./S. Phillips –Oxford:University press, 2001. – 154 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фрагмент уроку для учнів 3-го класу


Етап. Мета. Прийом	Зміст роботи
<p>Етап 1. Дотекстовий етап. Мета. Підготувати учнів до прочитання тексту. Прийом 1. Робота в режимі «учитель-клас»</p>	<p>T: So guys look at the pictures. You can see different people with different professions. Choose one picture that you like and mime it.</p> 
<p>Прийом 2. Мовна здогадка.</p>	<p>T: Look at the pictures from the text “People in my community”. Try to guess their professions.</p> 

<p>Етап 2. Текстовий етап. Мета. Прочитання тексту. Приєм 1. Робота в парах.</p>	<p>T: Now guys, work in pairs. One of you will mime the character from the text and another will present his partner reading the correct part from the text.</p>
<p>Етап 3.Післятекстовий етап. Мета. Перевірка розуміння прочитаного. Приєм 1.Відповіді на запитання.</p>	<p>T:Imagine the situation that all of you are interviewers. You should ask questions to our heroes from the text. 1).Doctor Wells, whom do you help? Doctor Wells, what do you do with the children? 2). Miss Adams, where do you work? Miss Adams, whom do you read to? 3) Mr Brown, where do you work? What do the fire fighters do? 4) Mr Walker, what do you drive? How many people can the bus carry?</p>
<p>Приєм 2. Гра «крокодил»</p>	<p>T:Now guys we will play the well-known game “Crocodile”. I will give you pictures, you should mime the professions and your classmates should guess the profession.</p>



Додаток Б

Фрагмент уроку з ігровим елементом для учнів 3-го класу

Етап. Приєм.	Мета.	Зміст роботи
<p>Етап 1. Введення в іншомовну атмосферу. Мета. Створити в учнів установку на сприймання матеріалу. Приєм. Робота в режимі «учитель-клас».</p> <p>Етап 2. Перевірка засвоєння учнями ЛО з теми “Food” Приєм 1. Гра «Сніжний ком»</p> <p>Приєм 2. Кросворд.</p>		<p>T: Look, pupils. I have got a fridge. What can we find here?</p>  <p>T: So now guys, we will play the game “snowballing”. One of you will say one product and another should repeat this word and say one more product.</p> <p>T: Now we will make a crossword.</p>

Food and Drinks

The crossword puzzle grid is composed of white squares on a light green background. The grid is partially filled with numbers indicating the starting positions for 20 different food and drink items. The items are: 1. Ice cream cone, 2. Pizza slice, 3. Chocolate bar, 4. Milk carton, 5. Watermelon slice, 6. Bread slice, 7. Banana, 8. Apple, 9. Lemon, 10. Orange slice, 11. Grapes, 12. Cherries, 13. Milk carton, 14. Kiwi fruit, 15. Cupcake, 16. Smoothie, 17. Pineapple, 18. Chili pepper, 19. Carrot, 20. Cheese wedge.